

Sygn. akt I C 274/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2019 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Ewa Ligoń-Krawczyk

Protokolant: sekr. sądowy Katarzyna Stefanou

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2019 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. B. (1) i M. R.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

I. oddała powództwo,

II. zasądza od M. B. (1) i M. R. solidarnie na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 10.817 (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 11 marca 2019 r. M. B. (1) i M. R. zastępowani przez profesjonalnego pełnomocnika wnieśli przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. o:

I. ustalenie, że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 22 grudnia 2009 r. zawarta przez powodów z pozwanym jest nieważna, w tym uznania umowy za nieważną na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4) ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, i zasądzenie od pozwanego solidarnie (ewentualnie łącznie) na rzecz powodów kwoty 27 170,04 PLN oraz 24 607,76 CHF jako zwrotu świadczeń nienależnych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 8 marca 2019 r. do dnia zapłaty;

II. ewentualnie, na wypadek nieuznania żądania opisanego w pkt I, ustalenie, że poniższe zapisy umowy są bezskuteczne wobec powodów:

a. § 1 ust. 3 umowy: „Waluta waloryzacji Kredytu: CHF” § 1 ust. 3A Umowy: „Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 2009-12-02 według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 79.479,22 CHF. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania Banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od podanej w niniejszym punkcie.”;

b. § 8 ust. 1 umowy: „Kwota uruchomianego Kredytu wyrażona w walucie CHF jest określona na podstawie kursu kupna waluty CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia Kredytu.”.

c. § 11 ust. 4 umowy: „Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.”;

d. § 13 ust. 7 umowy: „Wcześniejsza spłata całości Kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży CHF, z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującym na dzień i godzinę spłaty.”;

e. § 3 ust. 3 umowy: „Ubezpieczenie niskiego wkładu własnego Kredytu na 36-miesięczny okres ubezpieczenia. Jeśli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlega automatycznej kontynuacji, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie może przekroczyć 180 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata Kredytu. Kredytobiorca upoważnia (...) do pobrania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 3,50% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym Kredytobiorcy, a wkładem wniesionym faktycznie przez Kredytobiorcę, tj. 1.592,50 zł oraz zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w § 7 bez odrębnej dyspozycji.”

oraz zasądzenie od pozwanego solidarnie (ewentualnie łącznie) na rzecz powodów kwoty 31 819,26 PLN wskutek pobierania przez pozwanego od powodów zawyżonych rat spłaty kredytu przez stosowanie bezskutecznych zapisów umowy wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 8 marca 2019 r. do dnia zapłaty;

III. zasądzenie solidarnie (ewentualnie łącznie) na rzecz powodów od pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej w kwocie 68,00 zł.

Uzasadniając żądanie pozwu powodowie wskazali, że zawarli z (...) Bank S.A. w dniu 22 grudnia 2009 r. umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF. Przedmiotem Umowy było udzielenie kredytu na kwotę 210.000,00 PLN na finansowanie zakupu na rynku wtórnym spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...) oraz refinansowanie części wkładu własnego. Następnie w dniu 28 grudnia 2009 r. powodowie zawarli aneks nr (...) do umowy, na podstawie którego strony zgodnie postanowiły dokonać zmiany zapisów dotyczących danych o nieruchomości stanowiącej przedmiot hipoteki, poprzez wskazanie powoda M. B. (1) jako właściciela nabywanej nieruchomości. W dniu 7 listopada 2011 r. strona powodowa zawarła aneks nr (...) do umowy, zgodnie z którym pozwany m.in. umożliwił powodom spłatę rat kredytu w walucie, do której był on indeksowany, tj. w CHF. Strona powodowa podniosła, że pozwany nie poinformował jej o tym, że zaproponowana konstrukcja indeksacji kredytu jest całkowicie odmienna od typowej umowy kredytu i wystawia kredytobiorcę na niczym nieograniczone ryzyko wzrostu wartości zobowiązania, co jest sprzeczne z naturą umowy kredytu, zasadami współżycia społecznego, a ponadto stanowi całkowicie nieprzejrzysty dla konsumenta mechanizm kształtowania jego zobowiązań. Ponadto w chwili zawierania umowy wysokość zobowiązań powodów była waloryzowana dwoma miernikami wartości wyznaczanymi swobodnie przez pozwanego, w związku z czym kwota kredytu oraz wysokość rat spłaty kredytu oraz zadłużenia z tytułu niespłaconego kredytu nie została określona w umowie, ani też nie została uzależniona od miernika obiektywnego, lecz została pozostawiona do swobodnego uznania pozwanego, który nie był ograniczony żadnymi postanowieniami umownymi lub ustawowymi. W ocenie strony powodowej, postanowienia takie należy uznać za nieważne, ewentualnie bezskuteczne wobec powodów. Dalej powodowie wskazali, że w dniu 29 grudnia 2009 r. pozwany wypłacił im kredyt w wysokości 210.000,00 PLN przeliczając go według wyznaczonego przez siebie w tym dniu kursu kupna CHF (2,7087 PLN/CHF) na równowartość 77.527,97 CHF. W ocenie powodów, zgodnie z umową, wysokość (niewymagalnego) zadłużenia w tym dniu należało zaś obliczyć zgodnie z wyznaczonym przez pozwanego kursem sprzedaży CHF (2,8761 PLN/CHF), a więc w tymże dniu powód był winny pozwanemu kwotę 222.978,18 PLN, to jest o 12.978,18 PLN więcej niż kwota wypłaconego kredytu. Poprzez dowolne wyznaczenie mierników wartości pozwany powiększył więc zobowiązanie powoda już w dniu uruchomienia kredytu łącznie o kwotę 12.978,18 PLN. Ta kwota zwiększyła wysokość zobowiązania powoda, chociaż nie była w żaden sposób uzgodniona przez strony w umowie. Od dnia zawarcia umowy do dnia 15 października 2018 r. strona powodowa zapłaciła pozwanemu tytułem spłaty rat kredytu kwotę 22.166,15 PLN oraz 24.607,76

CHF. Pomimo regularnej spłaty rat kredytu przez ostatnie 9 lat, wysokość zadłużenia na dzień 15 października 2018 r. według pozwanego wynosi 266.281,13 PLN (równowartość 69.912,08 CHF według kursu sprzedaży pozwanego wyznaczonego w tym dniu w wysokości 3,8088 PLN/CHF), to jest o 56.281,13 PLN więcej niż kwota udzielonego kredytu. Ponadto w ocenie powodów, postanowienia przewidujące obowiązek ponoszenia kosztów tzw. ubezpieczenia niskiego wkładu własnego są jednoznacznie uznawane za nieuczciwe przez orzecznictwo sądowe, gdyż wprowadzają w błąd kredytobiorcę co do tego kto korzysta z ochrony ubezpieczeniowej i na jakich warunkach.

Zważywszy, że pozwany nie poinformował strony powodowej o ryzyku związanym z produktem indeksowanym, a wreszcie fakt, że bank w pełni zabezpieczył się przed ryzykiem kursowym, to w świetle wykładni Dyrektywy 93/13 należy uznać, że postanowienia narzucone przez pozwanego rażąco naruszyły równowagę kontraktową, a mechanizm indeksacji w całości stanowi nieuczciwe postanowienie umowne, a wręcz może przesądzać o sprzeczności umowy z zasadami współżycia społecznego. Tym samym umowa jest nieuczciwa i musi być uznana za nieważną w całości.

Ponadto treść umowy jest niezgodna z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, a to z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe oraz art. 358¹ § 5 Kodeksu cywilnego. Zapisy umowne dopuszczające waloryzację, a przynajmniej waloryzację kwoty kapitału, są sprzeczne z art. 69 ust. 1 ustawy prawo bankowe oraz art. 358¹ § 5 k.c. i w związku z tym nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c. Ponieważ zaś postanowienia waloryzujące były bez wątpienia postanowieniami, bez których umowa nie zostałaby w ogóle zawarta w takim kształcie, należy w świetle art. 58 § 3 k.c. stwierdzić nieważność całej umowy. Ponadto zdaniem strony powodowej umowa jest nieważna, gdyż strony nie uzgodniły wszystkich istotnych elementów umowy kredytu.

W ocenie strony powodowej umowę uznać należy za nieważną na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4) ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Przez praktykę rynkową rozumie się działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy, sposób postępowania, oświadczenie lub informację handlową, w szczególności reklamę i marketing, bezpośrednio związane z promocją lub nabyciem produktu przez konsumenta. Zdaniem powodów, za nieuczciwą praktykę rynkową stosowaną przez pozwanego uznać należy: (1) brak przedstawienia rzetelnej informacji o ryzyku związanym z zaoferowanym produktem (art. 5 ust. 3 pkt 2 ustawy, a w szczególności: brak jasnej i przejrzystej informacji, że kwota zadłużenia zależna jest nie tylko od kwoty udzielonego kredytu, ale także od zmieniającego się kursu waluty, co w efekcie naraża kredytobiorcę na ryzyko nieograniczonego wzrostu wysokości zobowiązania; brak jasnej i przejrzystej informacji o wpływie zmian kursu waluty na wysokość zobowiązań kredytobiorcy, w tym na przykład poprzez przedstawienie wpływu wzrostu kursu o 30% na wysokość zadłużenia kredytobiorcy i wysokość raty spłaty kredytu; brak jasnej i przejrzystej informacji o historycznej zmienności kursu CHF, a przeciwnie, nieprawdziwe zapewnianie powoda o tym, że kurs CHF jest kursem stabilnym, podczas gdy dane historyczne temu przeczą; (2) niezgodnienie mechanizmu ustalania ceny produktu (art. 5 ust. 3 pkt 5 ustawy), gdyż odesłanie umowy do dwóch kursów CHF arbitralnie wyznaczanych przez pozwanego nie określa w sposób jasny i przejrzysty w jaki sposób będzie wyznaczana wysokość zobowiązania kredytobiorcy; (3) zatajenie rzeczywistego kosztu spłaty kredytu to jest ceny produktu (art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy) poprzez niewskazanie i niezgodnienie w Umowie dodatkowego wynagrodzenia pozwanego uzyskiwanego kosztem powoda dzięki różnicy pomiędzy wyznaczanym kursem kupna a kursem sprzedaży (tzw. spread).

W związku z odpadnięciem podstawy prawnej świadczenia, pozwany zobowiązany jest zwrócić powodom wszystkie dotychczas otrzymane świadczenia (art. 410 § 2 k.c.), związane z umową. Z tytułu umowy strona powodowa zapłaciła pozwanemu od dnia zawarcia umowy do dnia 15 października 2018 r. kwotę 22.166,15 PLN oraz 24.607,76 CHF, a także 5.003,89 PLN tytułem składki ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. Łącznie więc powód dochodzi od pozwanego zwrotu kwoty 27.170,04 PLN oraz 24.607,76 CHF. Od tych kwot powód domaga się również zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 8 marca 2019 r. do dnia zapłaty na podstawie art. 481 k.c. Pozwany został wezwany do spełnienia świadczenia z chwilą doręczenia wezwania przedsądowego, co nastąpiło w dniu 28 lutego 2019 r. W wezwaniu wyznaczony został 7-dniowy termin na zwrot, który upłynął z dniem 7 marca 2019 r. pozwany pozostaje w opóźnieniu w spełnieniu żądania powoda od dnia 8 marca 2019 r.

Powodowie wnieśli na podstawie art. 189 k.p.c. o ustalenie, że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 22 grudnia 2009 r. jest nieważna.

W ocenie strony powodowej przysługuje jej interes prawny w ustaleniu nieważności umowy, gdyż ta wyznacza zakres zobowiązań i stanowi podstawę dla pozwanego w ustalaniu wysokości rzekomych kwot należnych od powodów, a tym samym kształtuje ich sytuację prawną, w tym poprzez ustanowienie hipoteki zabezpieczającej roszczenia z umowy kredytu. Tymczasem pomiędzy stronami istnieje spór co do treści wzajemnych praw i obowiązków, a w szczególności co do ważności umowy kredytowej. Roszczenie o zapłatę zmierza do uzyskania zwrotu od pozwanego na rzecz powodów kwot zapłaconych bez tytułu prawnego, ze względu na nieważność umowy kredytu. Na wypadek jednak uznania przez Sąd, że powodom nie należy się zwrot kwot zapłaconych bez podstawy prawnej ze względu na fakt, że pozwany pozostaje dalej zubożony w związku z wypłatą wyższej kwoty na podstawie nieważnej umowy kredytu niż powodowie zapłacili na jego rzecz w wykonaniu tejże nieważnej umowy, a także ze względu na fakt, że konieczne jest określenie praw i obowiązków stron na przyszłość powodowie wnieśli o ustalenie, że umowa kredytu jest nieważna, względnie nigdy nie została skutecznie zawarta, ze względów przytoczonych powyżej. Ustalenie nieważności umowy przez Sąd rozstrzygnie spór prawny pomiędzy stronami i stanie się podstawą rozliczeń na przyszłość.

Z ostrożności procesowej, jeżeli nie znajdą uznania żądania określone w p. I pozwu, strona powodowa podniosła zarzut bezskuteczności postanowień umowy przewidujących określenie kwoty kredytu oraz wysokość raty kapitałowo-odsetkowej w zależności od jednostronnie wyznaczanego przez pozwanego kursu CHF, a także postanowienie przewidujące pobieranie składki na tzw. ubezpieczenie niskiego wkładu własnego, naruszające przepisy art. 385¹ § 1 oraz art. 385³ 20) k.c., stanowiące klauzule nieuczciwe i bezskuteczne wobec powodów od chwili zawarcia umowy. Ponadto umowa jest nieprzejrzysta dla konsumenta w zakresie ryzyka związanego z oferowaną konstrukcją kredytu powiązanego z kursem waluty obcej, co powoduje, że postanowienia dotyczące indeksacji w całości są nieuczciwe, zaś odpowiedzialność pozwanego może kształtować się według dwóch reżimów: odpowiedzialności kontaktowej z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania albo według przepisów o obowiązku zwrotu świadczenia nienależnego (pozew k. 4-69v).

W odpowiedzi na pozew z dnia 17 kwietnia 2019 r. pozwany (...) S.A. z siedzibą w W. zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika wniósł o oddalenie powództwa co do zasady jak i wysokości oraz o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego wg norm minimalnych oraz kosztu opłaty skarbowej.

Bank w uzasadnieniu swojego stanowiska potwierdził, iż powodowie i pozwany związani są umową załączoną do pozwu. Strona pozwana wskazała, że umowa z powodami została zawarta w dniu 22 grudnia 2009 r., czyli już po wprowadzeniu przez pozwanego bank (...) oraz po wejściu w życie przepisu art. 358 § 2 k.c., czyli wprowadzeniu do kodeksu cywilnego przepisu dotyczącego średniego kursu NBP. W Regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych w ramach (...) bank wskazał definicję spreadu walutowego, definicję Tabeli kursowej (...) Banku, czynniki wpływające na zmianę wysokości kursu waluty, czynniki wpływające na zmianę wysokości spreadu walutowego. Proces związany z udzieleniem kredytu został zainicjowany przez stronę powodową złożeniem w dniu 20 listopada 2009 r. wniosku o udzielenie kredytu (...) hipoteczny, na warunkach określonych w „Regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...)”. Powodowie ubiegali się o udzielenie kredytu na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym oraz o refinansowanie poniesionych nakładów związanych z zakupem. Strona powodowa ubiegała się o udzielenie kredytu waloryzowanego mając do wyboru oferty kredytu złotówkowego oraz waloryzowanego walutami: USD, CHF, EUR, GBP. Powodowie złożyli przy tym oświadczenia o poinformowaniu ich m.in. o ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej i spreadu walutowego, o możliwości wzrostu raty kapitałowo-odsetkowej, przedstawieniu im w pierwszej kolejności oferty kredytu w polskim złotym. Jako przejściowe ubezpieczenie powodowie wybrali m.in. ubezpieczenie niskiego wkładu własnego wyrażając zgodę na udostępnienie przez (...) Bank (...) SA informacji stanowiących dane osobowe oraz objętych tajemnicą bankową, zawartych w dokumentacji kredytowej, zebranej przez (...) Bank SA przed zawarciem umowy i w trakcie trwania umowy kredytowej w celu wykonania Generalnej Umowy Ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w kredytach i pożyczkach hipotecznych zawartej przez (...) Bank SA.

W ocenie banku umowa zawarta przez powodów z pozwanym jest umową ważną. Żadne z postanowień umowy kredytu łączącej strony nie ma charakteru klauzuli abuzywnej. Poza własnymi twierdzeniami, powodowie nie przedstawili żadnych dowodów na wykazanie, że umowa kredytu jest dotknięta sankcją nieważności, ewentualnie, że niektóre jej postanowienia mają charakter abuzywny. Powództwo jako bezzasadne i całkowicie nieudowodnione, powinno zatem zostać oddalone w całości. Strona pozwana zaprzeczyła, aby: powodowie mieli interes prawny w ustaleniu, że łącząca ich z pozwanym umowa jest nieważna, spełnili na rzecz pozwanego świadczenie nienależne, mieli interes prawny w ustaleniu, że kwestionowane przez nich postanowienia są bezskuteczne, pozwany naruszył ustawę o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, pozwany „dowolnie wyznaczył mierniki wartości”, pozwany „zwiększył wysokość zobowiązania powoda”, pozwany wprowadził w błąd powodów co do tego, kto korzysta z ochrony ubezpieczeniowej, pozwany nie poinformował strony powodowej o ryzyku kursowym, pozwany zataił przed powodami ryzyko walutowe, umowa była niezgodna z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe i art. 358¹ § 1 k.c., bank zataił przed powodami specyfikę produktu, wynik kontroli abstrakcyjnej miał wpływ na kontrolę indywidualną, strona powodowa wykazała, aby zostały spełnione przesłanki z art. 385¹ § 1 k.c. w zakresie kwestionowanych przez nią postanowień, umowa naruszała zasadę nominalizmu i stanowiła wyjątek od zasady walutowości. Pozwany podniósł także zarzut przedawnienia roszczeń powodów w całości. Żądanie zwrotu rat oraz odsetek z tytułu udzielonego kredytu jest roszczeniem okresowym, którego termin przedawnienia został określony w art. 118 k.c. na 3 lata (odpowiedź na pozew k. 363-400).

Powodowie w replice z dnia 17 czerwca 2019 r. na odpowiedź na pozew podtrzymali dotychczasowe stanowisko, w tym wszelkie zgłoszone żądania i wnioski, popierając powództwo w całości (replika na odpowiedź na pozew 493-525).

Pozwany w duplice z dnia 4 września 2019 r. na replikę powodów wniósł o oddalenie powództwa w całości podtrzymując twierdzenia i wnioski zgłoszone w odpowiedzi na pozew (duplika pozwanego na replikę powodów k. 580-583v).

Do zamknięcia rozprawy strony nie modyfikowały swoich stanowisk w sprawie (protokół k. 705).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Strona powodowa chciała pozyskać środki na zakup na rynku wtórnym spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...). W tym celu powodowie skorzystali z biura doradztwa kredytowego, które przygotowało kilka ofert w tym ofertę waloryzowanego kredytu hipotecznego w (...). Powodowie zdecydowali się na kredyt w (...) z uwagi na niższą od pozostałych ofert rat kredytu (**dowód:** przesłuchanie powoda M. B. (1) protokół k. 702-704 – 00:07:04-00:30:35, przesłuchanie powódki M. R. protokół k. 704-704v – 00:30:35-00:46:17).

W dniu 20 listopada 2009 r. M. B. (1) i M. B. (2) złożyli w (...) Banku S.A. – Departamencie Kredytów Detalicznych wnioski o udzielenie kredytu (...) hipoteczny. Wnioskodawcy zwrócili się o udzielenie kredytu na warunkach określonych w „Regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...)” z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym (lokal nr (...) zlokalizowany w W. przy ul. (...)) oraz refinansowanie poniesionych nakładów związanych z zakupem. Powodowie wnieśli o kredyt w kwocie 210.000,00 zł, którego walutą byłby CHF, na okres 520 miesięcy. Cena zakupu wskazana przez powodów we wniosku wynosiła 235.000,00 zł. Środki własne wniesione przez wnioskodawców wskazano na 61.350,00 zł. Jako proponowane zabezpieczenie kredytu powodowie wskazali hipotekę na kredytowanej nieruchomości, pomostowe ubezpieczenie kredytu oraz ubezpieczenie niskiego wkładu własnego (**dowód:** wniosek o udzielenie kredytu k. 422-430).

W dacie wnioskowania o udzielenie kredytu M. B. (1) posiadał wykształcenie wyższe, zatrudniony był na podstawie umowy o pracę jako specjalista ds. systemu (...) w (...) Bank S.A. w W.. Powódka również posiadała wykształcenie wyższe, zaś zatrudniona była jako product manager w (...) z siedzibą w W.. Powodowie w dacie ubiegania się o kredyt posiadali już kredyty hipoteczne w (...) Bank na kwotę 200.000,00 zł (kwota ostatniej raty 605 zł) oraz 190.000,00 zł (kwota ostatniej raty 574 zł) (**dowód:** wniosek o udzielenie kredytu k. 422-430).

Wnioskując o udzielenie kredytu powodowie pisemnie oświadczyli: „Oświadczam(y), że zostałem(liśmy) poinformowany(ni) przez pracownika (...) Banku SA/Pośrednika/Brokera o ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej i spreadu walutowego polegającym na tym, że w wyniku niekorzystnej zmiany stopy procentowej lub spreadu walutowego może ulec zmianie comiesięczna rata spłaty kredytu/pożyczki oraz wartość całego zaciągniętego zobowiązania. Jestem(śmy) świadomy (i) ponoszenia tego rodzaju ryzyka, związanego z wybranym przeze mnie/nas produktem kredytowym. (...) Banku SA/Pośrednika/Brokera poinformował mnie/nas o kosztach obsługi w wypadku niekorzystnej zmiany stopy procentowej i spreadu walutowego, tj. o możliwości wzrostu raty kapitałowo-odsetkowej. Informacje te zostały mi/nam przedstawione w postaci symulacji wysokości rat kredytu”; „Oświadczamy, że wnioskując o kredyt waloryzowany kursem waluty obcej pracownik (...) Bank SA/Pośrednika/Brokera przedstawił mi w pierwszej kolejności ofertę kredytu/pożyczki hipotecznej w polskim złotym. Po zapoznaniu się z tą ofertą zdecydowałem(liśmy), iż dokonuję(my) wyboru oferty kredytu/pożyczki hipotecznej w polskim złotym. Po zapoznaniu się z tą ofertą zdecydowałem(liśmy), że dokonuję(my) wyboru oferty kredytu/pożyczki hipotecznej denominowanej w walucie obcej mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty oraz spreadu walutowego spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu/pożyczki hipotecznej oraz wzrost całego zadłużenia. (...) Banku SA, Pośrednik/Broker poinformował mnie /nas również o kosztach obsługi kredytu w wypadku niekorzystnej zmiany kursu walutowego, zmiany stopy procentowej oraz spreadu walutowego, tj. o możliwości wzrostu raty kapitałowo-odsetkowej. Informacje te zostały mi/nam przedstawione w postaci symulacji wysokości rat kredytu. Jestem świadomy ponoszenia obu rodzajów ryzyk związanych z wybranym przeze mnie produktem kredytowym”; „Wyrażam zgodę na udostępnienie przez (...) Bank (...) SA z siedzibą w W. przy ul. (...), informacji stanowiących moje dane osobowe oraz objętych tajemnicą bankową, zawartych w dokumentacji kredytowej, zebranej przez (...) Bank SA przed zawarciem umowy i w trakcie trwania umowy kredytowej w celu wykonania Generalnej Umowy Ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w kredytach i pożyczkach hipotecznych zawartej przez (...) Bank SA. Wyrażenie powyższej zgody jest niezbędne do zawarcia i realizacji umowy ubezpieczenia” (**dowód:** wniosek o udzielenie kredytu k. 422-430).

Decyzją kredytową z dnia 3 grudnia 2009 r. bank zdecydował się udzielić powodom kredytu na finansowanie zakupu na rynku wtórnym spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...) oraz refinansowanie części wkładu własnego, w kwocie 210.000,00 zł waloryzowanej do CHF, która to kwota wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 2 grudnia 2009 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosiła 79.479,22 CHF (kwota zgodnie z decyzją miała charakter informacyjny i nie stanowiła zobowiązania banku, wartość kredytu mogła być różna w dniu uruchomienia kredytu), na okres 520 miesięcy, spłacanego w równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Prowizja za udzielenie kredytu wynosiła 0% kwoty kredytu. Zgodnie z decyzją prawnym zabezpieczeniem kredytu miała zostać hipoteka kaucyjna do kwoty 315 000 zł ustanowiona na kredytowanej nieruchomości, przelew na rzecz banku praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych obciążonej hipoteką nieruchomości, ubezpieczenie niskiego wkładu własnego na 36-miesięczny okres ubezpieczenia, przelew na rzecz banku praw z umowy ubezpieczenia na życie zawartej przez kredytobiorców na kwotę nie niższą niż 210.000,00 zł. Prawnym zabezpieczeniem kredytu na okres przejściowy, do czasu przedłożenia odpisu księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki, miało być ubezpieczenie spłaty kredytu w (...) na okres przejściowy (**dowód:** decyzja kredytowa k. 431-435).

W dniu 22 grudnia 2009 r. B. M. (1) i B. M. (2) zawarli z (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w W. (zwanym także (...)) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF finansowanie zakupu na rynku wtórnym spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...) oraz refinansowanie części wkładu własnego (§ 1 ust. 1 pkt 1). Strony w umowie kwotę kredytu określiły na 210.000 zł (§ 1 ust. 2) którą poddały waloryzacji do CHF (§ 1 ust. 3), która to kwota na koniec dnia 2 grudnia 2009 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosiła 79.479,22 CHF, miała charakter informacyjny i nie stanowiła zobowiązania banku, wartość kredytu mogła być różna w dniu uruchomienia kredytu (§ 1 ust. 3A). Kredytu udzielony został na 520 miesięcy (§ 1 ust. 4), zaś jego spłata następować miała w równych ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 5). Prowizja za udzielenie kredytu wynosiła 0% kwoty kredytu (§ 1 ust. 7). Umowa zgodnie z § 3 ust. 3 zabezpieczona została m.in. ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego kredytu na 36-miesięczny okres ubezpieczenia. Jeśli z

upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlega automatycznej kontynuacji, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie może przekroczyć 180 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata Kredytu. Kredytobiorca upoważnia (...) do pobrania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 3,50% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym Kredytobiorcy, a wkładem wniesionym faktycznie przez Kredytobiorcę, tj. 1.592,50 zł oraz zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w § 7 bez odrębnej dyspozycji. Zgodnie z umową kredyt miał być spłacany na podstawie nieodwołanego przez czas trwania umowy zlecenia dokonywania przelewu z rachunku określonego w umowie (§ 6 ust. 1). Zgodnie z § 8 ust. 1 umowy kwota uruchomianego kredytu wyrażona w walucie CHF jest określona na podstawie kursu kupna waluty CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu. Stosownie do postanowień umowy raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych polskich po uprzednim przeliczeniu ich według kursu sprzedaży z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 11 ust. 4). Zgodnie z § 13 ust. 7 umowy wcześniejsza spłata całości Kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży CHF, z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującym na dzień i godzinę spłaty. W sprawach nieuregulowanych w umowie stosuje się postanowienia Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...). Kredytobiorcy oświadczyli, że przed zawarciem umowy powyższy regulamin został im doręczony oraz, że uznają jego wiążący charakter (§ 26 umowy). W § 29 umowy kredytobiorcy oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z kryteriami zmiany stawki bazowej oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu, obowiązującymi w (...), mają świadomość, iż zmiana wysokości oprocentowania kredytu dokonana zgodnie z postanowieniami umowy będzie wpływać na wysokość rat kredytu oraz na wzrost kosztów obsługi kredytu. Kredytobiorcy w pełni zaakceptowali zasady zmiany stawki bazowej i zasady modyfikacji oprocentowania. Ponadto kredytobiorcy oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani w warunkami udzielenia kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptują, są świadomi, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe oraz ryzyko zmiany spreadu walutowego, a ich konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wysokość rat kredytu oraz wzrost kosztów obsługi kredytu (**dowód:** umowa kredytu k. 73-78).

Powodowie zapoznali się z treścią umowy kredytu oraz regulaminem udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) hipotecznych. Powodowie negocjowali umowę z bankiem, chcieli obniżyć oprocentowanie kredytu, jednakże bank nie przystał na propozycję kredytobiorców. Ostatecznie obniżono jedynie marżę kredytu (**dowód:** przesłuchanie powoda M. B. (1) protokół k. 702-704 – 00:07:04-00:30:35, przesłuchanie powódki M. R. protokół k. 704-704v – 00:30:35-00:46:17).

Zgodnie z Regulaminem udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) hipotecznych (...) hipoteczne są planami finansowymi dającymi prawo do skorzystania z oferty produktowej (...) na zasadach określonych w tym oraz oddzielnych regulaminach, lecz zgodnie z Tabelą opłat i prowizji bankowych (...). W ramach (...) hipotecznych występują oferty: w złotych, oraz waloryzowane kursem waluty obcej. Zgodnie z regulaminem spread walutowy to różnica pomiędzy kursem sprzedaży a kursem zakupu waluty obcej ogłaszanym przez Bank w tabeli kursowej walut (rozdział III pkt 20 regulaminu), natomiast tabela kursowa (...) Banku SA to tabela kursów (...) banku publikowana na stronach informacyjnych (...) - (...) (rozdział III pkt 21 regulaminu). Zgodnie z § 1 ust. 3 regulaminu kredyt hipoteczny waloryzowany udzielany jest w złotych polskich, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez Kredytobiorcę walutę obcą. Przeliczenia kredytu Bank dokonuje wg kursu kupna danej waluty z tabeli kursowej (...) Banku SA obowiązującej w dniu i godzinie uruchomienia kredytu. Informacje o wysokości kursu zastosowanego do uruchomienia kredytu Kredytobiorca może uzyskać za pośrednictwem (...) oraz strony internetowej (...). Stosownie do § 2 regulaminu kursy kupna/sprzedaży walut publikowane w tabeli kursowej (...) Banku SA, stosowane do uruchomienia/spłaty/przewalutowania kredytów i pożyczek waloryzowanych podawane są do wiadomości za pośrednictwem strony internetowej Banku oraz (...). Wysokość kursów kupna/sprzedaży walut obowiązujących w danym dniu roboczym może ulegać zmianie. Decyzja o zmianie wysokości kursów jak również o częstotliwości zmiany podejmowana jest samodzielnie przez Bank z uwzględnieniem czynników wymienionych w ust. 4 Wysokość spreadu walutowego występującego dla poszczególnych walut wymienialnych publikowana jest za

pośrednictwem strony internetowej Banku. (ust. 4) Kursy kupna/sprzedaży walut, jak również wysokość spreadu walutowego wyznaczone są z uwzględnieniem poniższych czynników: bieżących notowań kursów wymiany walut na rynku międzybankowym, podaży i popytu na waluty na rynku krajowym, różnicy stóp procentowych oraz stóp inflacji na rynku krajowym, płynności rynku walutowego, stanu bilansu płatniczego i handlowego. Ponadto zgodnie z § 27 regulaminu w przypadku kredytów i pożyczek waloryzowanych kursem walut wymiennalnych, w których Bank udzielał kredytów, Kredytobiorca w trakcie trwania okresu kredytowania może złożyć pisemny wniosek o zmianę waluty, w której następuje spłata rat kredytu bezpośrednio na walutę waloryzacji, bez przeliczania wysokości raty na złote (**dowód:** Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) hipotecznych k. 436-443).

Po zakupie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...) powód zamieszkiwał w nim przez około dwa lata, następnie mieszkanie zostało wynajęte (**dowód:** przesłuchanie powoda M. B. (1) protokół k. 702-704 – 00:07:04-00:30:35, przesłuchanie powódki M. R. protokół k. 704-704v – 00:30:35-00:46:17).

W dniu 28 grudnia 2009 r. powodowie zawarli z pozwanym bankiem Aneks nr (...) do umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, na podstawie którego strony zgodnie postanowiły dokonać zmiany zapisów dotyczących danych o nieruchomości stanowiącej przedmiot hipoteki, tj. § 2 ust. 2 umowy poprzez wskazanie powoda M. B. (1) jako właściciela nabywanej nieruchomości (**dowód:** Aneks nr (...) z dnia 28 grudnia 2009 r. k. 79).

Następnie w dniu 7 listopada 2011 r. powodowie zawarli z pozwanym bankiem (...) do umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, zgodnie z którym pozwany m.in. umożliwił kredytobiorcom spłatę rat kredytu w walucie jego waloryzacji (**dowód:** Aneks nr (...) z dnia 7 listopada 2011 r. k.80-81).

Spłat rat kredytu dokonuje powód. M. B. (1) raty kredytu w walucie waloryzacji spłaca od dnia podpisania aneksu z dnia 7 listopada 2011 r. (**dowód:** przesłuchanie powoda M. B. (1) protokół k. 702-704 – 00:07:04-00:30:35, przesłuchanie powódki M. R. protokół k. 704-704v – 00:30:35-00:46:17).

Przedsądowym wezwaniem do zapłaty datowanym na dzień 25 lutego 2019 r. powodowie wezwali (...) S.A. w terminie 7 dni od otrzymania wezwania do: zwrotu kwoty 22.166,15 zł oraz 24.607,76 CHF pobranych od niech nienależnie przez (...) S.A. w związku z tym, że umowa kredytu jest zdaniem powodów nieważna, albo zwrotu kwoty 26.815,37 z tytułem nienależnie pobranych rat spłaty kredytu w zawyżonej wysokości, w związku z tym, że umowa kredytowa zawiera nieuczciwe postanowienia umowne bezskuteczne wobec powodów, a także zwrotu kwoty 5.030,89 zł tytułem nienależnie pobranej składki na tzw. ubezpieczenie niskiego wkładu własnego. Wezwanie doręczone zostało pozwanemu w dniu 28 lutego 2019 r. (**dowód:** przedsądowe wezwanie do zapłaty k. 82-83, wydruk k. 88-88v).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie złożonych do akt sprawy dokumentów, w szczególności, kopii wniosku kredytowego oraz umowy kredytu. Sąd w całości dał wiarę przedłożonym dokumentom, bowiem żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności, a Sąd nie miał podstaw do kwestionowania ich wiarygodności bądź zawartej w nich treści z urzędu.

Pomimo kwestionowania przez stronę powodową dołączonego do akt sprawy przez pozwanego bank dokumentu w postaci Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) hipotecznych, Sąd uznał tenże dokument za dowód w sprawie. Strona powodowa nie kwestionowała autentyczności dokumentu, wskazywała tylko, że nie został on w dacie zawierania umowy przedstawiony powodom, tymczasem jak wynika, z oświadczeń powodów złożonych pisemnie, jak również w trakcie przesłuchania na rozprawie, regulamin został powodom przedstawiony, a oni sami zapoznali się z jego treścią. Brak było zatem powodów aby nie dopuścić w przedmiotowej sprawie dowodu z dokumentu w postaci Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) hipotecznych.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd oparł się również na częściowych depozycjach powodów przesłuchanych w charakterze strony, w zakresie wskazanym w ustalonym stanie faktycznym. Jakkolwiek w ocenie Sądu powodowie rzetelnie przedstawili informacje na temat przyczyn i samego zawarcia umowy kredytowej to w przypadku pozostałych okoliczności ich relacje są sprzeczne ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym. Zarówno treść składanych pisemnie oświadczeń, jak i późniejsze depozycje powodów nakazują wątplić w podnoszone twierdzenia o ich niedoinformowaniu. Zebrany materiał dowodowy i ustalony stan faktyczny wskazuje, iż w chwili zawierania umowy kredytu powodowie zostali poinformowani i posiadali pełną świadomość różnicy pomiędzy kredytem złotowym, a oferowanym kredytem waloryzowanym do waluty obcej, ryzyku walutowym, itd. Powodowie w oparciu o otrzymane dane dokonali własnej analizy opłacalności każdego z produktów finansowych i zgodnie z tym dokonali wyboru kredytu.

Strona powodowa wniosła o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego w dziedzinie rachunkowości na okoliczność rat należnych pozwanemu obliczonych z pominięciem stosowania bezskutecznych klauzul indeksacyjnych; wysokości i dat powstania szkody wyrządzonej poprzez pobieranie przez pozwanego zawyżonych rat spłaty kredytu. Wniosek powyższy nie zasługiwał na uwzględnienie, dlatego też Sąd na rozprawie w dniu 3 grudnia 2019 r. oddalił go na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy. Wskazać należy, iż rolą biegłego nie jest dokonywanie samodzielnych ustaleń faktycznych istotnych dla zastosowania określonej normy prawnej. To strony winny wykazywać fakty, z których wywodzą skutki prawne. Zadaniem biegłego jest jedynie naświetlenie wyjaśnianych okoliczności z punktu widzenia wiadomości specjalnych przy uwzględnieniu zebranego w toku procesu i udostępnionego mu materiału sprawy. Zlecenie biegłemu przez Sąd opracowania opinii w zakresie wnioskowanym przez stronę powodową wykraczałoby poza dyspozycję art. 278 k.p.c. i przerzucałoby w istocie na biegłego obowiązek obligujący ją do określenia podstawy faktycznej roszczenia (por. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 sierpnia 2010 r., I ACa 286/10, LEX nr 1120109, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 września 2012 r., III AUa 519/11, LEX nr 1220780, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 października 2012 r., I ACa 647/12, LEX nr 1236382). Niezależnie od powyższego zbędne było przeprowadzenie dowodów z opinii biegłego, z przyczyn dla których powództwo zostało oddalone, a które wskazane zostały w dalszej części uzasadnienia. W tym przypadku przeprowadzenie dowodu nie wniosłoby istotnych faktów do sprawy, a przyczyniłoby się jedynie do niepotrzebnego przedłużenia postępowania.

Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. oddalił również wniosek powodów o przedstawienie treści analiz, które legły u podstaw przygotowania i wprowadzenia do oferty pozwanego banku produktu w postaci kredytu indeksowanego jako produktu, który miał być rzekomo tańszy w spłacie niż kredyt nieindeksowany, przedłożenia scenariuszy zmiany kursu walutowego, jakie zgodnie z Rekomendacją I Komisji Nadzoru Bankowego z 1999 r. obowiązywały w pozwanym banku w dacie zawarcia umowy to jest grudniu 2009 r., przedłożenia regulaminu wynagradzania pracowników, doradców kredytowych oraz pośredników kredytowych obowiązującego w grudniu 2009 r., przedłożenia obowiązujących w dacie zawarcia umowy to jest grudniu 2009 r. w pozwanym banku zasad oceny zdolności kredytowej klientów. Wnioski powyższe nie zasługiwały na uwzględnienie, albowiem wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności zostały dostatecznie wyjaśnione, zaś dalsze prowadzenie postępowania dowodowego, w tym przeprowadzenie zawnioskowanych dowodów, niepotrzebnie przedłużyłoby postępowanie, a nie wniosłoby żadnych nowych oraz istotnych okoliczności do sprawy.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powództwo główne i ewentualne jako bezzasadne podlegały oddaleniu.

W analizowanej sprawie strona powodowa w roszczeniu głównym domagała się ustalenia nieważności umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 22 grudnia 2009 r., z uwagi na sprzeczność z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe oraz art. 358¹ § 5 Kodeksu cywilnego na podstawie art. 58 k.c., a także na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4) ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom

rynkowym. W konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy powodowie dochodzili od pozwanego kwot 27 170,04 zł oraz 24 607,76 CHF jako zwrotu świadczenia nienależnego.

W żądaniu ewentualnym powodowie domagali się ustalenia, że zapisy umowy zawarte § 1 ust. 3, § 8 ust. 1, § 11 ust. 4, § 13 ust. 7 oraz § 3 ust. 3 są bezskuteczne wobec powodów, w efekcie czego pozwany jest powodom winien 31 819,26 PLN wskutek pobierania zawyżonych rat spłaty kredytu przez stosowanie bezskutecznych zapisów umowy.

W pierwszej kolejności w sprawie należało ustalić, czy powodom przysługuje roszczenie z art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Zgodnie z ogólną zasadą wynikającą z art. 6 k.c. powodowie powinni wykazać istnienie po ich stronie interesu prawnego. Sąd z urzędu bada interes prawny będący materialno-prawną przesłanką powództwa o ustalenie, a ustalenie jego braku skutkuje oddaleniem powództwa wprost bez analizy żądania strony powodowej pod kątem merytorycznym.

Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. występuje wówczas, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa; niepewność ta powinna być obiektywna, tj. zachodzić według rozumnej oceny sytuacji, a nie tylko subiektywna, tj. według odczucia powoda. Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego – w celu ochrony przed groźącym naruszeniem sfery uprawnień powoda (wyrok Sądu Najwyższego z 24 marca 1987 roku, III CRN 57/87, opubl. w OSNPG 1987, Nr 7, poz. 27). Skuteczne powołanie się na interes prawny wymaga wykazania, że oczekiwane rozstrzygnięcie wywoła takie skutki w stosunkach między stronami, w następstwie których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie i tym samym wyeliminowane zostanie ryzyko naruszenia w przyszłości praw powoda. W przypadku, gdy dojdzie już do naruszenia prawa, w związku z którym stronie służy dalej idące roszczenie np. o świadczenie (danie, czynienie, zaniechanie lub znoszenie), wyłączona jest możliwość skutecznego wystąpienia z powództwem o ustalenie, skoro sfera podlegająca ochronie jest w takiej sytuacji szersza, a rozstrzygnięcie o różnicy zdań w stanowiskach stron nabiera charakteru przesłankowego. Takie stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 marca 2002 roku sygn. akt: II CKN 919/99 (LEX nr 54376) Sąd Okręgowy w całości podziela.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, Sąd doszedł do przekonania, że strona powodowa posiada interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie, choć pozwany bank zarzucał brak tego interesu. W niniejszej sprawie strona powodowa domaga się ustalenia, że umowa o kredyt w walucie szwajcarskiej jest nieważna, lub też kwestionowane przez nią klauzule umowne są bezskuteczne, podkreślając brak spłaty całości zadłużenia. W ocenie Sądu, w tej sytuacji nie sposób przyjąć, że powodom służy dalej idące roszczenie. Można rozważyć, czy skoro powodowie spłacają kredyt w wysokości podawanej przez bank, to istnieje jakakolwiek niepewność ich sytuacji prawnej zważywszy na pogląd zaprezentowany w cytowanym wyżej wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2015 roku (sygn. akt IV CSK 362/14). Biorąc pod uwagę wskazane przez powodów przyczyny nieważności umowy, a także – w ocenie powodów – abuzywność klauzul umownych, uznać należy, że niepewność ich sytuacji prawnej została wykazana w sposób uzasadniający rozpoznanie sprawy merytorycznie.

Zasadą jest, że każde przejście wartości majątkowej z jednej osoby na drugą musi być prawnie uzasadnione. W związku z tym stosownie do art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby nie było to możliwe, do zwrotu jej wartości.

Przepis ten – w myśl art. 410 § 1 k.c. – stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (§ 2).

Zgodnie z art. 58 § 1 i 2 k.c. czynność sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż w miejsce nieważnych postanowień czynności

prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego.

Umowa kredytu bankowego jest umową nazwaną uregulowaną w art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (dalej: prawo bankowe). Zgodnie z art. 69 ust. 1 prawa bankowego w brzemieniu obowiązującym na datę zawarcia umowy kredytowej, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Stosownie do ust. 2 umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

W art. 69 ust 2 prawa bankowego wskazano zatem, jakie niezbędne postanowienia powinny być zawsze ujawnione w tej umowie bankowej. Nie wszystkie z tych elementów stanowią essentialia negotii umowy kredytowej. Elementów konstrukcyjnych tej umowy poszukiwać należy w art. 69 ust 1 prawa bankowego.

Analizując postanowienia umowy kredytowej zawartej przez powodów z pozwanym bankiem, należy stwierdzić, że jest ona zgodna z art. 69 ustawy prawo bankowe. Podpisana przez strony umowa kredytu hipotecznego spełnia przywołane powyżej ustawowe wymogi prawa bankowego. Niewątpliwie umowa kredytu dochodzi do skutku przez złożenie zgodnych oświadczeń woli przez strony, bank zobowiązuje się do oddania określonej sumy do dyspozycji kredytobiorcy, natomiast ten ostatni do jej zwrotu wraz z odsetkami. W przedmiotowej umowie kredytu określono kwotę przekazaną na 210 000 złotych i kwotę tę poddano waloryzacji do CHF, tym samym brak jest podstaw do przyjęcia, że kwota kredytu nie została określona. Zawarte w umowie postanowienia, dotyczące kwoty kredytu w PLN, czy też zabezpieczenia umowy nie są wyłączone z punktu widzenia treści przywołanych powyżej przepisów i nie sprzeciwiają się ustawowej definicji umowy kredytu, która powinna między innymi określać kwotę i walutę kredytu, zasady jego zwrotu i jego oprocentowanie. Słusznie potwierdza to Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 29 kwietnia 2015 roku, wydanym w sprawie V CSK 445/14 (Lex nr 1751291), że dopuszczalne jest ułożenie stosunku prawnego w taki sposób, że strony ustalą w umowie inną walutę zobowiązania i inną walutę wykonania zobowiązania. Strony mogą zatem ustalić jako walutę zobowiązania (wierzytelności) walutę obcą, a jako walutę wykonania tego zobowiązania (spłaty wierzytelności) walutę polską. Wspomniany powyżej art. 69 prawa bankowego statuuje, że waluty samego kredytu oraz waluta jego spłaty nie muszą być tożsame. Tym samym, dopuszczalne jest tworzenie umów realizujących essentialia negotii umowy kredytu przy założeniu spłaty wierzytelności w walucie obcej.

Za dopuszczalnością kredytów waloryzowanych Sąd Najwyższy opowiedział się także w wyroku z 22 stycznia 2016 roku (I CSK 1049/14, Legalis). Uzasadnienie ww. wyroku wyjaśnia, że umowa kredytu waloryzowanego mieści się, w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 pr. bankowego). Umowa kredytu waloryzowanego nie jest zatem sprzeczna z art. art. 358¹ § 2 k.c. wedle którego strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Natomiast § 3 tego przepisu stanowi podstawę sądowej waloryzacji świadczeń. Należy wyjaśnić, że przepis art. 69 prawa bankowego nie należy do przepisów określających w sposób sztywny wysokość świadczenia pieniężnego, w szczególności świadczenia kredytobiorcy, tj. kwoty kredytu, którą powinien zwrócić w wykonaniu zobowiązania wynikającego z umowy kredytu. Z tego względu waloryzacja umowna tego świadczenia była dopuszczalna na podstawie art. 358¹ § 2 k.c. Przyjęcie za miernik waloryzacji waluty obcej nie stanowiło również naruszenia bezwzględnie obowiązujących przepisów ani zasad współzycia społecznego. Waloryzacja umowna przy zastosowaniu jako jej miernika waluty obcej wyraża się w tym, że kredytobiorca zwraca kredytodawcy wykorzystaną sumę kredytu, przy czym w związku z kursem waluty obcej suma ta może być wyższa odpowiednio do relacji do waluty obcej. Suma wykorzystana w dniu wykonywania umowy kredytu może mieć bowiem inną wartość

rynkową w wyniku indeksacji walutowej. Innymi słowy, kredytobiorca może być zobowiązany do zwrotu bankowi sumy pierwotnie wykorzystanego kredytu (w chwili wykonania umowy przez bank), ale taka wykorzystana suma (w całości lub części) może mieć inną (wyższą) wartość rynkową w okresie spłaty kredytu. Tym samym należy zaznaczyć, że zasada nominalizmu zawarta w artykuale 358¹ k.c., znajduje rozszerzenie w ustępie 2 wspomnianego artykułu, umożliwiającego waloryzację w drodze umowy. W ocenie Sądu, zastosowanie indeksacji kredytu w nie było przysporzeniem majątkowym na rzecz jednej ze stron, lecz zachowaniem na przestrzeni określonego czasu jednolitej wartości wzajemnych świadczeń stron. Nieuprawniony jest wówczas argument, jakoby bank udzielił lub zażądał zwrotu świadczenia w wysokości przekraczającej ustalenia wiążące strony.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 maja 2012 r., wydanym w sprawie o sygnaturze akt II CSK 429/11 (Lex nr 1243007) wskazał, że „biorący kredyt, zwłaszcza długoterminowy z przeliczeniem zobowiązań okresowych (rat spłacanego kredytu) według umówionej waluty (klauzula walutowa) ponosi ryzyko polegające albo na płaceniu mniejszych rat w walucie kredytu, albo większych, niż to wynika z obliczenia w tej walucie, gdyż na wysokość każdej raty miesięcznej wpływa wartość kursowa waluty kredytu w stosunku do waloryzacji tego kredytu”. Podkreślono więc, że istotną konsekwencją umowy kredytu jest brak pewności w zakresie ostatecznego całkowitego jego kosztu, zarówno ze strony banku jak i kredytobiorcy. Dotyczy to także kredytów wyrażonych w PLN, nieindeksowanych do waluty obcej, szczególnie w przypadku zastosowania zmiennego oprocentowania kredytu, zależnego od szeregu czynników, na które kredytobiorca także nie ma wpływu. W przypadku wzrostu oprocentowania w okresie kredytowania, tak samo jak w przypadku zmian na rynku walutowym, które mogą dotyczyć CHF, kwota wierzytelności wobec banku może ulegać zmianie, jednak nawet wówczas będzie to jedno i to samo zobowiązanie z tego samego tytułu, bez cech innych stosunków zobowiązaniowych. Zjawisko to nie stanowi naruszenia ustawy prawo bankowe ani k.c. w zakresie prawa zobowiązań. Brak ekwiwalentności świadczeń jest więc pozorny, z uwagi na konieczność zachowania wzajemnej wartości waluty PLN i CHF. Nie można oczekiwać od banku (który jako spółka prawa handlowego prowadzi nastawioną na zysk działalność gospodarczą) udzielania kredytów bez umożliwienia mu osiągnięcia korzyści z umowy kredytu, bo tylko wówczas nie dochodziłoby do rozbieżności pomiędzy udzielonym kredytem, a zobowiązaniem do zwrotu wykorzystanego kredytu. Kredytobiorca, niedysponujący własnymi środkami pieniężnymi na realizację takiej inwestycji jak własny lokal mieszkalny, musi skorzystać z finansowego wsparcia ze strony banku, dla którego umowa kredytu jest źródłem przychodu, tym samym dochodzi do naruszenia równowagi między stroną konsumentką a spółką prawa bankowego. Nie jest to jednak równoznaczne z nieważnością umowy kredytu, ponieważ wykorzystanie mechanizmu waloryzacji nie narusza natury kredytu, gdyż zapewnia kredytodawcy zarobek w zamian za udzielenie kredytu.

W cenie Sądu powodowie, biorąc pod uwagę wcześniej zaciągane zobowiązania kredytowe oraz osiągnięte zarobki posiadali zdolność kredytową oraz możliwość rynkową wyboru kredytu na innych zasadach (w tym kredytu nieindeksowanego walutą obcą). Negocjowali również warunki umowy, które były dla nich istotne (marża), pomijając kwestionowane w niniejszym procesie postanowienia umowy kredytu (klauzule waloryzacyjne i ubezpieczenia niskiego wkładu własnego). Na nieważność umowy kredytu nie wpływa fakt, że waloryzacja kredytu jest dokonywana jednostronnie przez bank w oparciu o kurs waluty u niego obowiązujący. Powodowie zawierali bowiem umowę dobrowolnie, zgadzając się na wprowadzenie do niej kwestionowanych klauzul, z pełną świadomością zdecydowali się na wybór kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej, co potwierdzili w dacie wniosku o udzielenie kredytu, jak również w momencie zawarcia umowy, która zawierała oświadczenie o poinformowaniu ich m.in. o ryzyku związanym z zaciąganiem kredytu hipotecznego indeksowanego kursem waluty obcej, a przede wszystkim o ryzyku kursowym. Dodatkowo powodowie zapoznali się z Regulaminem udzielania kredytów stanowiącym immanentną część umowy kredytu, a w którym wyjaśniono pojęcia spreadu walutowego, tabel kursowych, miejsca ich publikacji, oraz sposobu wyznaczania kursu waluty obcej. Sąd przyjął zatem, że powodowie posiadali pełną wiedzę na temat spłaty rat kredytu, to znaczy, że wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu, przeliczona na złotówki na dany dzień, podlega ciągłym wahaniom zgodnie z prawami rynków walutowych, w zależności od aktualnego kursu PLN i CHF, jak również mechanizmów ustalania kursu walut, spreadu i tabel kursowych. Nie ma też wątpliwości, że wybierając zadłużenie w walucie szwajcarskiej, powodowie świadomie chcieli skorzystać z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i tym samym miesięcznie niższej raty kredytu, której wysokość w ciągu kolejnych

lat, na który został zaciągnięty kredyt, mogła ulec znacznemu wzrostowi. Powodowie zostali poinformowani, iż uruchomienie kredytu i spłata rat kredytowych następuje według kursu kupna i sprzedaży waluty obcej, do której waloryzowany jest kredyt.

Zdaniem Sądu nieuzasadnione jest twierdzenie strony powodowej, że umowa kredytu jest sprzeczna z art. 3 dyrektywy Rady Europy nr 93/13EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku. W pierwszej kolejności wskazać należy, że celem dyrektywy jest stworzenie minimalnego standardu ochrony konsumenta i w tym duchu należy interpretować przepisy krajowe. Niewątpliwie polski ustawodawca wprowadzając do porządku prawnego przepisy art. 385¹ k.c. i następne, skorzystał z uprawnień, jakie daje omawiana dyrektywa i uchwalił przepisy przewidujące bardziej restrykcyjną ochronę interesów konsumentów. Regulacja zawarta w art. 385¹ -385³ k.c. stanowi zatem wyraz implementacji w prawie polskim przez ustawodawcę prawa unijnego w postaci powyższej dyrektywy. W takiej sytuacji należy stwierdzić, iż jakkolwiek po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej pierwszeństwo ma zastosowanie prawo europejskie w razie, gdy zachodzi sprzeczność pomiędzy przepisami prawa krajowego a prawa unijnego, to jednakże w sytuacji, gdy odpowiednie normy prawa krajowego, tak jak w przypadku wskazanych przepisów art. 385¹ – 385³ k.c., stanowią wyraz dokonanej już implementacji prawa unijnego, stosować należy te właśnie przepisy prawa krajowego. Sąd Okręgowy jako sąd krajowy był więc w niniejszej sprawie zobligowany do stosowania przepisów prawa polskiego, jako przewidujących dalej idącą ochronę konsumenta, o czym dalej w treści uzasadnienia.

W świetle przytoczonych przepisów dopuszczalne było zawarcie z bankiem umowy o kredyt wyrażony w walucie obcej i skutkujący koniecznością spłaty kredytu w walucie obcej. Przepisy te nie wykluczają możliwości zastrzeżenia w umowie kredytu, zgodnie z zasadą swobody umów wyrażoną w art. 353¹ k.c., że wypłata kredytu wyrażonego w walucie obcej nastąpi w walucie polskiej oraz że także w PLN nastąpi spłata tego kredytu. Zawarcie w umowie takich postanowień nie sprzeciwiają się przepisom prawa, a nadto uzasadnione są one celem umowy kredytu, który miał sfinansować nabycie nieruchomości w Polsce za PLN, wypłacony został zgodnie z wnioskiem powodów w PLN i miał być spłacany przez powodów osiągających dochody w PLN.

Przedmiotowa umowa nie może być zatem uznana za bezwzględnie nieważną w związku z art. 58 k. c., ponieważ nie narusza przepisów prawa, ani nie zmierza do obejścia ustawy, jak również nie jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Umowa nie może zostać uznana za nieważną także na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. z 2007 r. nr 171 poz. 1206). Zgodnie wspomnianym przepisem, w razie dokonania nieuczciwej praktyki rynkowej konsument, którego interes został zagrożony lub naruszony, może żądać naprawienia szkody na zasadach ogólnych, w szczególności żądania unieważnienia umowy z obowiązkiem wzajemnego zwrotu świadczeń oraz zwrotu przez przedsiębiorcę kosztów związanych z nabyciem produktu.

Strona powodowa utrzymywała, że pozwany dopuścił się nieuczciwych praktyk rynkowych, jednakże twierdzenie takie należy uznać za nieudowodnione w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Stosownie do przedłożonych w sprawie oświadczeń, jak również zawartych w umowach klauzul wynika, że każdorazowo, zarówno przy składaniu wniosków o udzielenie kredytu, jak i przed podpisaniem umów o kredyt pracownicy banku przedstawili powodom informację o ryzykach związanych z kredytem waloryzowanym, w szczególności dotyczących klauzul waloryzacyjnych, ryzyka kursowego, mechanizmu kształtowania raty i tabel kursowych, kursu waluty i spreadu. Tym samym powodowie z pełną świadomością zdecydowali się na wybór kredytów waloryzowanych kursem waluty obcej, po uprzednim ich poinformowaniu o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego indeksowanego kursem waluty obcej, a przede wszystkim o ryzyku kursowym. Powodowie mieli zatem pełną wiedzę, że zarówno rata kredytów, jak i wysokość zadłużenia, przeliczona na złotówki na dany dzień, podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty. Powodowie zostali poinformowani, iż uruchomienie kredytów i spłata rat kredytowych następuje według kursu kupna i sprzedaży waluty obcej, do której waloryzowany jest kredyt. Nieudowodnione pozostaje także twierdzenie powodów o arbitralności wyznaczanych przez pozwanego kursów kupna i sprzedaży

CHF, jak również nieokreśleniu w sposób przejrzysty i w jaki sposób wyznaczana będzie wysokość zobowiązania kredytobiorców oraz zatajeniu rzeczywistego kosztu kredytu.

W tych okolicznościach Sąd doszedł do przekonania, że powodowie nie wykazali, że pozwany stosował wobec nich nieuczciwą praktykę rynkową, dlatego też, domaganie się unieważnienia umowy kredytu w oparciu o art. 12 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym nie jest zasadne.

Uznanie objętych zarzutem postanowień umownych za abuzywne wymaga subsumpcji przepisu art. 385¹ § 1 k.c., zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. § 2 powołanego przepisu wskazuje, że jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. § 3 definiuje niezgodnione indywidualnie postanowienia umowy jako te, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zgodnie z § 4 powołanego przepisu ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

W niniejszej sprawie należy więc zastosować tzw. kontrolę incydentalną, czyli ocenę spełnienia przesłanek warunkujących wystąpienie bezpodstawnego wzbogacenia wskutek spełnienia świadczenia nienależnego lub nienależytego wykonania umowy przez pozwanego, co poprzedzić musi badanie spornych postanowień pod kątem tego, czy wypełniły one znamiona przewidziane w art. 385¹ § 1 k.c.

Zdaniem Sądu niedopuszczalne jest uproszczenie badania sprawy poprzez odwołanie się tylko i wyłącznie do prejudycjalnego charakteru wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Tym samym dotychczasowe orzecznictwo nie ma decydującego wpływu na interpretację sprawy, albowiem każdorazowo Sąd obowiązany jest do dokonania całościowej oceny materiału dowodowego w celu ustalenia wiążącej strony treści stosunku prawnego. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 19 grudnia 2003 roku sygn. Akt III CZP 95/03, kontrola dokonywana w trybie przepisów art. 479³⁶-479⁴⁵ k.p.c. dotyczy nie analizy konkretnego stosunku zobowiązaniowego, lecz abstrakcyjnie rozumianej treści normatywnej wzorca umownego (niezależnie od tego nawet, czy znalazł on zastosowanie w następstwie zawarcia umowy), tj. na kontroli wzorca jako takiego, w oderwaniu od konkretnej umowy, której wzorzec dotyczy.

Rozszerzona prawomocność wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone, stosownie do obecnie dominującej linii orzeczniczej, o której mowa w art. 479⁴³ k.p.c., pod względem podmiotowym działa na rzecz wszystkich osób trzecich, ale wyłącznie przeciw pozwanemu przedsiębiorcy. Oznacza to, że omawiany wyrok od chwili wpisania uznanego niedozwolonego postanowienia wzorca umowy do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów działa na rzecz wszystkich (strony powodowej i wszystkich osób trzecich), ale tylko przeciwko konkretnemu pozwanemu przedsiębiorcy (tak uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 roku w sprawie sygn. akt III CZP 17/15). Regulacja dotycząca rozszerzonej prawomocności wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumenta ma jednak to ograniczone znaczenie, że dotyczy wyłącznie postanowień objętych wzorcami umownymi, będących przedmiotem kontroli abstrakcyjnej (ogólne warunki umów, regulaminy), nie dotyczy zaś postanowień umów zawartych indywidualnie pomiędzy stronami.

Postanowienia umowy kredytu, która łączyła strony postępowania ustalone zostały w oparciu o preferencje powodów (konsumenta), zgłoszone we wniosku o udzielenie kredytu. Ostatecznie sama treść umowy, z wyjątkiem postanowień dotyczących marży, nie była indywidualnie uzgadniana co do końcowego słownego brzmienia, lecz na kształt ostatecznie przyjętego wariantu tej umowy i w ogóle na decyzję o jej zawarciu decydujący wpływ mieli powodowie, o czym w dalszej części uzasadnienia.

Sąd stanął na stanowisku, iż w niniejszej sprawie konieczna jest całościowa kontrola, polegająca na badaniu wszystkich przesłanek abuzywności. Jest to sytuacja najwłaściwsza z punktu widzenia założeń procedury cywilnej, gdyż pozwala w oparciu o przeprowadzone postępowanie dowodowe w sposób wszechstronny i niezredukowany zrekonstruować wszystkie istotne dla przedmiotowego indywidualnego stosunku prawnego okoliczności.

Zakres zastosowania przytoczonej regulacji art. 385¹ k.c. sprowadza się do umów zawieranych przez przedsiębiorców z konsumentami. Dotyczy on jedynie postanowień innych niż określające główne świadczenia stron, niezgodzonych z konsumentem indywidualnie. Ponadto przesłankami uznania postanowień umownych jest taka ich treść, która kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Należy, wobec tego zbadać umowę wiążącą strony w aspekcie wszystkich powołanych przesłanek.

Stosunek prawny wynikający z przedmiotowej umowy kredytu stawia powodów w sposób niebudzący wątpliwości roli konsumentów. Powód zakupił z kredytu mieszkanie, w którym następnie zamieszkał. Wynajął je dopiero po kilku latach, z uwagi na zmianę miejsca zamieszkania wywołanej zmianą siedziby firmy dla której pracował, a zatem w dacie zakupu nie był przedsiębiorcą, zaś lokal nie został nabyty w celu prowadzenia działalności gospodarczej. Pozwany w niniejszej sprawie występuje, co nie było sporne, w roli przedsiębiorcy. W ocenie Sądu kwestionowane przez stronę powodową klauzule zawarte w umowie kredytowej, w nie regulują głównych świadczeń stron, na co nie wskazują essentialia negotii umowy kredytu, które przyjmuje doktryna na podstawie art. 69 ust. 1 ustawy prawo bankowe. Zauważyć także należy, że w judykaturze istnieje spór co do przyjęcia czy klauzule waloryzacyjne regulują świadczenie główne, czy też nie. Warto podkreślić, że w przypadku założenia, że w przedmiotowej sprawie klauzula waloryzacyjna określałaby świadczenie główne, Sąd pozbawiony byłby możliwości badania jej abuzywności.

Sąd w przedmiotowej sprawie zwraca uwagę na realia zawierania umów w sprawach takich jak niniejsza, polegające na tym, że z jednej strony bank posiada pewną paletę instrumentów finansowych do wyboru i uzgodnienia, zaś z drugiej strony konsument zgłasza pod adresem banku swoje konkretne potrzeby (najpierw w drodze ustnej, a po dopasowaniu konkretnego instrumentu do jego potrzeb – w drodze wniosku o udzielenie planów finansowych kredytu). Niewątpliwie, z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że powodowie chcieli zaciągnąć kredyt na zakup lokalu mieszkalnego dla powoda, który zapewniałby uzyskanie żądanej kwoty kredytu, przy jednocześnie możliwie najniższej racie i marży. W rezultacie zgłoszone potrzeby wywołują ze strony banku reakcję w postaci przedstawienia oferty, która mogłaby tego rodzaju potrzebom sprostać. Po otrzymaniu satysfakcjonującej oferty klient nie pretenduje nawet do ingerencji w treść postanowień. Trudno podważyć fakt, że mimo braku prób wpływania na kształt umowy, ma prawo to zrobić. Tak więc jakkolwiek, ściśle rzecz biorąc, powodowie w zasadzie nie wywierali wpływu na konkretne brzmienie postanowień końcowej umowy, to jednak zważyć należy, że kształt zaproponowanych warunków umownych był ściśle zdeterminowany ich potrzebami świadomie przez nich zgłoszonymi. Zauważyć przy tym należy, że strona powodowa nie podnosiła twierdzeń jakoby poszczególne zapisy umowy były dla nich nieodpowiednie w dacie zawierania kredytu. Sąd podkreśla, że wskazane okoliczności nie obalają wprawdzie przesłanki niezgodnienia indywidualnego kwestionowanych postanowień z konsumentem, ale ma zdecydowany wpływ na ocenę zaistnienia dalszych przesłanek o których mowa w przepisie art. 385¹ k.p.c. (rażącego naruszenia interesu konsumenta i sprzeczności dobrymi obyczajami). Potwierdzając zaś dobrowolnie w drodze oświadczeń złożonych w dacie wnioskowania o udzielenie kredytu, czy też zawartych w umowie zapoznanie się z warunkami udzielania kredytu waloryzowanego oraz kryteriami zmiany stóp procentowych przez pozwany Bank, powodowie dokonali zapewnienia o swoim udziale w kreowaniu postanowień umownych.

Dodać jednak należy, że zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c. ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Pozwany zaś nie zaoferował dowodu, który w jakikolwiek sposób uwierzytelnił okoliczność, że powodowie mieli wpływ na treść kwestionowanych postanowień. W odniesieniu zaś do przesłanek sprzeczności postanowień z dobrymi obyczajami i rażącego naruszenia interesów konsumenta, a także naruszenia zasad współżycia społecznego Sąd przychyliła się do stanowiska pozwanego, że strona powodowa nie wykazała zajścia tychże przesłanek w niniejszym postępowaniu, co do żadnej ze spornych klauzul.

Jak podnosi się w doktrynie i orzecznictwie sądowym „dobre obyczaje” są w zasadzie odpowiednikiem „zasad współzycia społecznego”. Zgodnie z utrwaloną judykaturą do zasad tych zalicza się reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością, aprobowanymi społecznie zasadami. W rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku, zaś „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku zobowiązaniowym. Rażące naruszenie należy interpretować jako znaczne odbieganie przyjętego uregulowania od zasad uczciwego wyważenia praw i obowiązków. Naruszenie interesów konsumenta ma być niewątpliwe, bezsporne i nacechowane znacznym ujemnym ładunkiem (por. m. in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 roku sygn. akt I CK 832/04).

Obie, wskazane w tym przepisie formuły prawne, służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r. I CK 832/2004 publ. w Biul. SN 2005/11/13). Nie jest zatem wystarczające ustalenie nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy (sprzeczność z dobrymi obyczajami), lecz konieczne jest stwierdzenie prawnie relewantnego znaczenia tej nierównowagi (rażące naruszenie interesów konsumenta).

W kontekście stosunków prawnych łączących bank z jego klientami (stosunków umownych o charakterze ekonomicznym) przyjąć należy, że zasady współzycia społecznego wymagają od stron tych stosunków uczciwości (uczciwego obrotu) oraz lojalności. Powodowie złożyli wniosek kredytowy, zostali zapoznani z ryzykiem kursowym, ryzykiem zmiany stopy procentowej, mechanizmem kształtowania kursu waluty oraz spreadu. W takiej sytuacji brak jest podstaw dla twierdzenia, że umowa, którą zawarli, narusza zasady współzycia społecznego czy też dobre obyczaje. Powodowie podnosili, że kwestionowane postanowienia przyznawały bankowi prawo do jednostronnego regulowania wysokości salda kredytu, a tym samym wysokości rat kredytu, poprzez arbitralne wyznaczanie w tabelach kursowych banku kursów kupna i sprzedaży, co przesądziło ich zdaniem o zapewnieniu sobie przez bank możliwości osiągnięcia znacznych korzyści finansowych. Strona powodowa twierdziła, iż w umowie zabrakło kryteriów kształtowania kursu, czynników, które miałyby determinować jego wysokość, wobec czego nie wiedziała i ostatecznie i nie mogła oszacować, ile będzie wynosiła każda z rat. Zdaniem Sądu stanowisko powodów jest częściowo błędne. O ile należy przyznać jej rację, że takie uprawnienia banku mogą w pewnych sytuacjach stanowić naruszenie dobrych obyczajów, o tyle nie wykazała, aby tabele kursowe pozwanego banku różniły się od kursu rynkowego transakcji kupna waluty, oraz aby zakres tej różnicy prowadził do rażącego naruszenia jej interesu oraz kształtował jej prawa i obowiązki jako konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami.

Powodowie nie wykazali w niniejszej sprawie naruszenia zasady równowagi kontraktowej stron. Stan faktyczny niniejszej sprawy nie daje podstaw do zaaprobowania twierdzenia, że kurs ustalany przez pozwanego, według którego następowało przeliczenie należnej raty kredytowej do spłaty w sposób wynikający z umowy, był dowolny. Stawiając taki zarzut pozwanemu powodowie musieliby wykazać, że kursy banku szwajcarskiego u pozwanego odbiegają od rynkowych na tyle, że można je traktować jako ustalone w sposób dowolny. Tymczasem strona powodowa nie udowodniła, aby stosowane przez pozwanego kursy waluty rażąco naruszały jej interes, biorąc pod uwagę realia rynku walutowego. Umowy kredytu indeksowanego ze swojej istoty są takiego rodzaju, że żadna ze stron umowy nie może wywrzeć wpływu na parametry aktualnego miernika wysokości należnej raty. Tym samym należy zaprzeczyć, jakoby pozwany bank mógł wpływać na wysokość kursów walutowych ustalanych w wewnętrznej tabeli kursowej w sposób dowolny. Należy wskazać, że tabele kursowe banku są realizacją obowiązku banku wynikającego z art. 111 ust. 1 pkt 4 prawa bankowego z dnia 29 sierpnia 1997 roku, zgodnie z którym bank jest obowiązany ogłaszać w miejscu wykonywania czynności, w sposób ogólnie dostępny stosowane kursy walutowe. Co istotne, tabela kursowa banku obowiązuje go nie tylko na potrzeby waloryzacji kredytów indeksowanych w walucie obcej, lecz także w zakresie pozostałych czynności bankowych zależnych od kursu walutowego czy związanych z obrotem walutą. Bank wówczas zmuszony jest do dostosowania się do czynników umożliwiających konkurencję na tym tle w stosunku do pozostałych podmiotów rynku finansowego i odzwierciedlać realne tendencje rynkowe, nie może tym samym

dowolnie kreować przyjmowanego kursu walutowego na przykład w celu uzyskania większych korzyści z kredytów waloryzowanych walutą obcą. Twierdzenie strony powodowej, że postanowienie umowne odsyłające do omawianych mierników waloryzacji daje pole dla nieakceptowalnej dowolności banku w kształtowaniu obowiązków konsumenta, jest nieuprawnione. Do czynników umożliwiających konkurencję na rynku finansowym należą bieżące notowania kursów wymiany walut na rynku międzybankowym, podaż i popyt na waluty na rynku krajowym i inne.

Przy ocenie treści postanowień umownych pod kątem ich ewentualnej abuzywności należy mieć na względzie reguły ogólne wykładni, którym podlegały oświadczenia woli stron w chwili zawierania umowy. Zgodnie z art. 65 § 1 k.c. oświadczenie woli należy tak tłumaczyć jak wymagają tego ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia oraz ustalone zwyczaje. W umowach z kolei należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na dosłownym jej brzmieniu (§ 2). W tym kontekście należy badać ustanowienie miernika wartości świadczeń poza szczegółowymi postanowieniami umowy, poprzez odwołanie się do wartości rynkowej waluty CHF. Sąd pragnie nadmienić, że wartość waluty szwajcarskiej nie ulega wpływowi żadnej ze stron umowy. Faktycznie dochodzi wówczas do swoistej destabilizacji świadczeń wzajemnych stron, jednak wiąże się to z największym atutem kredytów waloryzowanych tj. z niskim oprocentowaniem kredytu, ale także z dużym i nieuniknionym ryzykiem ekonomicznym. O tym ryzyku powodowie byli informowani, co znajduje odzwierciedlenie w oświadczeniach zawartych w umowie i złożonych na etapie wnioskowania o udzielenie kredytu.

Strona powodowa podnosząc argumenty o nierównowadze kontraktowej stron, nie dostrzega, że bank udzielając kredytu, czy też pożyczki długoterminowej jest obciążony szczególnym rodzajem ryzyka, nie jest bowiem w stanie po tak długim okresie trwania takiego stosunku zobowiązaniowego domagać się przed sądem odmiennego ukształtowania stosunku, który łączy go z klientem, z powołaniem się chociażby na utratę siły nabywczej waluty polskiej. Wynika to wprost z przepisu art. 358¹ § 4 k.c., zgodnie z którym z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. W odniesieniu do kredytów „złotowych” bank kalkuluje swoje ryzyko kontraktowe i udziela kredytu w złotych polskich, to tym samym udziela go na warunkach odmiennych, z realnym oprocentowaniem znacznie wyższym niż w przypadku, w którym udziela kredytu walutowego lub kredytu złotówkowego indeksowanego do waluty obcej czy kredytu denominowanego w walucie obcej, którą charakteryzują mniejsze wahania kursowe. Takie zabezpieczenie pozwala bankowi na udzielenie kredytu z niższym oprocentowaniem i marżą, a co za tym idzie – niższą ratą, co zdecydowało o wyborze powodów.

Równocześnie, wbrew przedstawianej przez stronę powodową linii wykładni kwestionowanych postanowień, Sąd nie mógł w ocenie abuzywności, a w szczególności spełnienia przesłanki „rażącego naruszenia interesów konsumenta”, abstrahować od całokształtu konstrukcji umowy i zawartych w nich postanowień. Poniesienie ryzyka kursowego, związanego z możliwością zmiennej wartości franka szwajcarskiego, było rekompensowane przez zastosowanie niższej stopy procentowej, co w porównaniu do oferowanych w dacie zawierania umowy kredytów złotych było znacznie korzystniejsze.

Kolejnym argumentem wykluczającym możliwość przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do rażącego pokrzywdzenia interesów powodów jest okoliczność czasookresu obowiązywania umowy. Została ona zawarta na 520 miesięcy, na skutek chwilowej zmiany kursu waluty powodowie wnieśli o uznanie ich za rażąco pokrzywdzonych niejako wyjmując część rozliczeń umowy z całego okresu jej obowiązywania, a nie jest wiadome jak w ostatecznym rozrachunku zostałaby ona rozliczona i czy rzeczywiście doszłoby do rażącego pokrzywdzenia powodów oraz czy kurs waluty stosowany przez bank byłby rażąco krzywdzący, czy odbiegałby od kursu rynkowego, gdyby umowa trwała przez okres pierwotnie ustalony. Nie można tutaj tracić z pola widzenia treści art. 385² k.c. który stanowi, iż według stanu z chwili zawarcia umowy dokonuje się oceny jej postanowień wyłącznie co do zgodności z dobrymi obyczajami.

Odnosząc się do sposobu zabezpieczenia umowy kredytowej i zawartej przez powodów umowy ubezpieczenia pamiętać należy, że w standardowym stosunku z umowy kredytu hipotecznego kredytobiorca angażuje część osobistych środków majątkowych na cel kredytu poprzez wniesienie wkładu własnego. Wówczas udział banku w inwestycji zmniejsza się, a wraz z nim ryzyko banku w udzieleniu swych środków, bowiem inwestycja jest już

przynajmniej częściowo sfinansowana. W niniejszej sprawie powodowie nie zaangażowali środków własnych (pomimo wcześniejszej deklaracji) domagając się w umowie także refinansowania części wkładu własnego. Postanowili zatem zminimalizować konieczność angażowania własnych środków majątkowych. Ponieważ brak lub niewystarczająca kwota wkładu własnego pociąga wzrost ryzyka ekonomicznego banku, strony zdecydowały się obrać dodatkowe zabezpieczenie w postaci zapewnienia przejściowej ochrony ubezpieczeniowej spłaty kwoty odpowiadającej standardowemu wkładowi własnemu. W konsekwencji powstała sytuacja, w której osoba trzecia zapewniła ochronę ubezpieczeniową kredytodawcy, zaś koszty tej ochrony ponosił nieangażujący środków kredytobiorca. Biorąc więc pod uwagę powyższe, należy stwierdzić, że wskazana klauzula nie naruszyła w sposób rażący interesów powodów. W ocenie sądu postanowienia umowy kredytowej o ubezpieczeniu niskiego wkładu własnego, stanowiły właściwy i w chwili zawierania umowy pożądanym przez powodów równoważnik zwiększonego ryzyka banku, jak i poniesionych przez kredytobiorcę kosztów. Nadto sporne postanowienie umowne dotyczące ubezpieczenia niskiego wkładu własnego stanowi realizację uprawnienia i obowiązku banku do ustanowienia zabezpieczenia spłaty kredytu, a wynikające z art. 70 ust. 2 i art. 69 ust. 2 pkt 6 prawa bankowego.

Reasumując poczynione powyżej rozważania wskazać należy, iż powodowie nie wykazali, aby ich interes jako konsumentów w omawianym stosunku zobowiązaniowym został w jakikolwiek sposób naruszony. W chwili zawierania umowy znali kwestionowane postanowienia, wiedzieli o tym, że kredyt jest waloryzowany do waluty obcej. Mieli również wiedzę w zakresie postanowień dotyczących ryzyka walutowego, spadku walutowego, zmiennej stopy procentowej, zabezpieczenia kredytu i początkowo odnosili wymierne korzyści z wyboru tego rodzaju instrumentu finansowego. Raty kredytu waloryzowanego obcą walutą w dacie zawierania umowy przez powodów były niższe niż kredytu złotowego.

Zgodnie z art. 354 k.c. dłużnik powinien wykonywać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje – także w odpowiadający tym zwyczajom. Jest niewątpliwe, że strona powodowa dokonała świadomego wyboru kredytu i jego warunków, które to w chwili zawierania umowy były dla niej korzystne. Dopiero, gdy wahania rynku walutowego doprowadziły do znaczącego wzrostu kwoty rat kredytu oceniła, że kredyt mógł nie być dla niej korzystny, a ryzyko, o którym została poinformowana, faktycznie było znaczące. Nie było to jednak wynikiem naruszenia dobrych obyczajów przy zawieraniu umowy kredytu przez pozwanego. Niewątpliwie ryzyko jest zawsze wpisane w tego rodzaju transakcje z uwagi na wahania kursów walut, co jednak nie daje podstaw do uznania w efekcie postanowień umownych jako naruszających dobre obyczaje, czy też uzasadnione interesy strony.

Zauważyć również należy, że pozwany, uwzględniając zalecenia Rekomendacji S (II) Komisji Nadzoru Finansowego, umożliwił od samego początku trwania umowy spłatę rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w walucie waloryzacji kredytu, z której to możliwości powód skorzystał dopiero w 2011 r. Tym samym akceptując wewnętrzną tabelę kursową banku, mimo że z treści roszczenia wynika, iż budziła ona jego podejrzenia, a mechanizmu określania wysokości kursu CHF przez pozwanego bank, jak twierdzi, nie rozumiał. Powyższe działanie należy ocenić jako kolejny przykład postępowania mającego na celu wyłącznie uzyskanie możliwie jak najwyższej korzyści z umowy kredytowej, bez zagłębiania się w interpretację prawnoekonomiczną stosunku zobowiązaniowego, który łączył powodów z pozwanym, mimo iż zostali poinformowani o ryzyku z nim związanym.

Konkludując, należy wskazać, że Sąd nie stwierdził podstaw dla uznania kwestionowanych klauzul jako niewiążących powodów oraz nie dopatrył się podstaw nieważności umowy, czy też jej nieistnienia, w związku z tym żądanie ustalenia nieważności umowy czy ewentualnie zapłaty przez pozwanego bank na rzecz powodów kwot wymienionych w pozwie nie znajduje uzasadnienia.

Ostatecznie nie zasługiwały na uwzględnienie twierdzenia strony powodowej opierające się na art. 471 k.c. dotyczące naprawienie szkody wynikłej z nienależytego wykonania umowy przez pozwanego przy zastosowaniu bezskutecznych wobec powodów postanowień umownych. Niewątpliwie Sąd w przedmiotowej sprawie nie stwierdził nieważności umowy, jak również kwestionowanych postanowień umownych jako bezskuteczne. Na marginesie zaznaczyć również

trzeba, że powodowie w ocenie Sądu nie wykazali, aby pozwany w sposób nierzetelny wykonywał umowę oraz rzekomo powodowie ponieśli przez pozwanego szkodę.

Wobec powyższego powództwo główne oraz ewentualne, podlegało oddaleniu w całości.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Powodowie przegrali proces w całości, dlatego też zobowiązani są do zwrotu na rzecz pozwanego poniesionych przez niego kosztów w łącznej kwocie 10 817 zł. Na koszty strony pozwanej złożyło się wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika w kwocie 10 800 złotych obliczone na podstawie § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, jak również koszt opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.